

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Strategie inteligentnej specjalizacji (RIS3): wpływ na regiony i współpracę międzyregionalną

(2017/C 272/06)

Sprawozdawca: Mikel Irujo Amezaga (ES/EA), szef delegacji Nawarry w Brukseli

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

1. Przypomina, że zarówno Rada, jak i Parlament Europejski uznają, że strategie inteligentnej specjalizacji (RIS3) mogą być niezwykle ważnymi instrumentami przyczyniającymi się do sprostania wyzwaniom społecznym oraz wspierania innowacji, inwestycji i konkurencyjności opartych na specyfice społeczno-gospodarczej i terytorialnej.
2. Zwraca uwagę, jak ważne jest uznanie w rozporządzeniu (UE) nr 1303/2013, że RIS3 stanowią warunek wstępny, i przyjmuje z zadowoleniem to, że ramy opracowywania S3 zapewniają swobodę przyjęcia podejścia regionalnego i w ten sposób stwarzają możliwość uwzględnienia regionalnych uwarunkowań.
3. Regiony przystąpiły do S3, gdyż sprzyjało to skuteczności i wydajności rozwoju regionalnego. Regiony pragną zachować to podejście oparte na pomocniczości i perspektywie oddolnej. Chcą nadal mieć możliwość wyboru specjalizacji regionalnych. Opracowanie S3 musi w dalszym ciągu odpowiadać głównie dążeniu do wzmocnienia dynamiki rozwoju regionalnego i tworzenia miejsc pracy na poziomie lokalnym.
4. Podkreśla, że instrukcje i wytyczne dotyczące opracowania strategii inteligentnej specjalizacji muszą być zgodne z zasadą pomocniczości i zapewniać regionom wystarczającą swobodę działania, by mogły sprostać specyficznym wyzwaniom.

Wdrażanie strategii inteligentnej specjalizacji (RIS3)

5. Przypomina, że należy zagwarantować udział wszystkich poziomów sprawowania rządów – krajowego, regionalnego, niższego niż regionalny lub lokalnego – które mają kompetencje i prowadzą działania w obszarach związanych ze strategią, co obejmuje również właściwe podmioty w ramach tzw. „poczwórnej helisy” ⁽¹⁾. Podkreśla przy tym rolę przemysłu oraz instytucji związanych z edukacją i badaniami, jak również obywateli. Dokładny kształt tego zaangażowania będzie zależeć od kontekstu regionalnego.
6. Uważa, że strategie RIS3 oferują wartość dodaną władzom regionalnym i lokalnym poprzez tworzenie wspólnych międzysektorowych i międzyregionalnych projektów i inwestycji, które przynoszą szczególne korzyści w zakresie ożywienia przemysłowego.
7. Zaznacza, że rozwijanie RIS3 musi uwzględniać wszystkie zainteresowane strony i zachęcać je do wspólnych działań w ramach wspólnej wizji. Proces ten powinien wspierać wielopoziomowe sprawowanie rządów i promować budowanie twórczego i społecznego kapitału na danym obszarze.
8. Sądzi, że proces ciągłego opracowywania i przeglądu RIS3 powinien opierać się na interaktywnym procesie zarządzania leżącym u podstaw tzw. przedsiębiorczych odkryć, to znaczy, że powinien mu towarzyszyć proces łączący podejście odgórne i oddolne, i że należy w odpowiedni sposób włączyć w niego również obywateli reprezentowanych poprzez odpowiednie kanały.
9. Podkreśla, że obowiązek stosowania procesu partycypacyjnego wynika z punktu 4.3 załącznika I do rozporządzenia (UE) nr 1303/2013. Niemniej często proces partycypacyjny jest nadal niewystarczający. Dlatego też Komitet apeluje do Komisji, aby zachęcała odpowiednie zainteresowane podmioty na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym do czuwania nad skutecznym wdrażaniem tego przepisu.

⁽¹⁾ Chodzi o krajowe lub regionalne instytucje zarządzające oraz zainteresowane podmioty, takie jak uniwersytety i inne instytucje szkolnictwa wyższego, przedstawiciele przemysłu i partnerzy społeczni, jak również obywatele, w ramach procesu odkrywania potencjału przedsiębiorstw.

10. Przypomina, że dla rozwoju RIS3 przydatne są również polityczne przywództwo i konsensus polityczny, dlatego zaleca się aktywny udział wszystkich lub większości przedstawicieli politycznych oraz podmiotów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

11. Jest zdania, że RIS3 nie powinny się ograniczać do kwestii związanych z badaniami, innowacjami i rozwojem przedsiębiorstw. W duchu Nowego europejskiego programu na rzecz umiejętności, RIS3 powinny dotyczyć rozwoju nowych umiejętności, kształcenia i szkolenia dla wszystkich obywateli, zwłaszcza młodzieży, pracowników i bezrobotnych. Za ważne uznaje także promowanie programów kształcenia i rozwoju, zwłaszcza w regionach posiadających niewielkie doświadczenie w tej dziedzinie. Należy przy tym uwypuklić udane inicjatywy sektorowe, które można wykorzystać jako punkty odniesienia dla innych regionów, a także zaapelować o wdrożenie środków na rzecz współpracy między innowacyjnymi regionami a regionami słabiej rozwiniętymi.

12. Uważa, że decyzje regionów co do inteligentnej specjalizacji mogą również stanowić zachętę do wzmocnienia pewnych działań wspólnotowych. Na przykład wiele regionów postanowiło rozwijać inteligentne specjalizacje wokół zagadnień morskich, z zastosowaniem podejścia przekrojowego i międzysektorowego, w stosunku do których polityka europejska jest strukturalnie opóźniona, co ogranicza jej potencjał i skuteczność.

13. Podkreśla, że priorytetowe traktowanie sektorów, w których dany region posiada przewagę komparatywną, należy powiązać z celami przekrojowymi ściśle związanymi ze strategią lizbońską (kształcenie młodzieży, dostęp do zatrudnienia, równe traktowanie kobiet i mężczyzn, inwestycje w szkolnictwie wyższym i badaniach naukowych, wspieranie innowacyjności w MŚP we wszystkich sektorach gospodarki regionalnej, wspieranie innowacyjności społecznej i ekologicznej itd.). Istotne jest, by polityka europejska mogła nadal wspierać te główne cele strategii lizbońskiej, towarzysząc jednocześnie rozwojowi S3. Mimo że dokonano znacznych postępów w tej dziedzinie, nadal pozostaje sporo do zrobienia, by osiągnąć te cele we wszystkich regionach europejskich.

14. Podkreśla rolę strategii dotyczących specjalizacji i innowacyjności w trwałym rozwoju obszarów wiejskich. Zwraca uwagę na znaczenie szkoleń związanych z określaniem i wykorzystywaniem potencjału lub zdolności społeczności lokalnych wraz z ich wartościami.

15. Zwraca uwagę, że wspomniane rozporządzenie stanowi, iż RIS3 powinny zawierać „mechanizm monitorowania”, który powinien być w stanie wychwytywać i śledzić zmiany przewidziane w ramach każdego priorytetu RIS3 poprzez odpowiedni wybór wskaźników wyników, a także propagować wymianę najlepszych praktyk. Podkreśla znaczenie skupienia się na monitorowaniu i ocenie. Należy stworzyć wspólne, elastyczne ramy orientacyjne, będące w stanie wychwytywać i śledzić zmiany przewidziane w ramach każdego priorytetu RIS3, tak aby regiony mogły rozwinąć własne mechanizmy monitorowania i spersonalizowane wskaźniki w zależności od sytuacji i potrzeb. Mechanizm monitorowania umożliwi regionom nieustanne dalsze rozwijanie ich strategii w oparciu o dowody. Będzie on zasadniczo uzależniony od charakterystycznych cech danej RIS3 i jego określenie powinno zatem być elementem opracowywania strategii. Mając to na uwadze, sugeruje rozważenie specjalnego przydziału środków z kilku funduszy, z myślą o wspieraniu elastycznej i zintegrowanej metodologii wdrażania, co do której zgadzałyby się wszystkie zainteresowane strony, dotyczącej również działań w zakresie analizy, monitorowania, oceny i działań następczych.

16. Komitet uważa także, że strategie RIS3 nie powinny ograniczać się do innowacji i badań, lecz należy je rozszerzyć w taki sposób, by w przyszłości mogły przekształcić się w bardziej zintegrowane regionalne strategie rozwoju obejmujące inne aspekty, takie jak kształcenie czy szkolenie.

17. Dostrzega obecną sytuację i proponuje stworzenie wspólnych orientacyjnych ram monitorowania, które posłużą za punkt odniesienia dla wszystkich regionów do opracowania własnych ram monitorowania przy uwzględnieniu specyfiki regionalnej, a także umożliwią regionom wykorzystanie ich własnych uzgodnień w zakresie oceny i monitorowania.

18. Odnotowuje wysiłki poczynione przez platformę S3 w zakresie wsparcia technicznego i opracowania instrumentów, choć wspólne ramy orientacyjne sprzyjałyby większej spójności we wdrażaniu i monitorowaniu RIS3.

19. Zachęca do stopniowej i ostrożnej oceny S3 jako nowego obszaru działań, których opracowanie i wdrażanie jest złożone i które mogą przynieść wyniki dopiero z biegiem lat. Pierwszym wskaźnikiem sukcesu powinna pozostać rzeczywistość w zakresie priorytetów i mobilizacji na poziomie lokalnym; regiony powinny zostać ściśle włączone do określania i pilotowania narzędzi oceny.

20. KR wzywa Komisję do opublikowania warunków sporządzania strategii w odpowiednim czasie przed kolejnym okresem programowania. Przedstawianie „wytycznych” po rozpoczęciu okresu programowania, tak jak w przypadku obecnych warunków wstępnych, nie jest praktycznym rozwiązaniem dla organów wdrażających.

21. Zaleca ścisłą koordynację z monitorowaniem regionalnych programów operacyjnych EFRR, we wszystkich przypadkach gdy programy te odgrywają istotną rolę we wdrażaniu strategii w zakresie badań i innowacji, z pełnym uwzględnieniem cech szczególnych regionów, a także z wykorzystaniem opracowanych w tym celu zharmonizowanych kryteriów regionalnych, które według Komisji Europejskiej⁽²⁾ mogą zostać podzielone na wskaźniki dotyczące zasobów (*resource indicators*), wskaźniki produktu (*output indicators*) i wskaźniki rezultatu (*result indicators*) (w wymiarze jakościowym i ilościowym).

22. Zwraca szczególną uwagę na potencjał, jaki mają ośrodki kształcenia wyższego, inne ośrodki kształcenia, organizacje działające w zakresie badań i technologii i przemysł, zwłaszcza małe przedsiębiorstwa typu start-up i MŚP, w zakresie opracowywania i wdrażania RIS3. Ośrodki te stanowią łącznik między tzw. „trójkątem wiedzy” (badania, edukacja i innowacje) i szczególnie nadają się do tego, by wesprzeć tworzenie zdolności innowacji w regionach. Dlatego też rządy regionalne powinny zachęcać ośrodki kształcenia wyższego, by odgrywały aktywną rolę w procesie RIS3. Trzeba przy tym dążyć do równowagi pomiędzy otwarciem instytucji szkolnictwa wyższego na potrzeby rynku, z jednej strony, a ogólnym kształceniem i badaniami (podstawowymi) mającymi na uwadze przyszłe innowacje, z drugiej strony. Komitet uważa za konieczne, by ośrodki kształcenia wyższego były dostępne dla wszystkich, przyczyniały się do podniesienia poziomu edukacji i szkoleń niezbędnych społeczeństwu opartemu na wiedzy ukierunkowanemu na kreatywność i odpowiadały na potrzeby rynku pracy, zarówno z punktu widzenia przedsiębiorstw, jak i innych pracodawców.

23. Zaleca, aby w miarę możliwości strategii RIS3 przewidywały powstanie elastycznych i zewnętrznych organizacji lub struktur ukierunkowanych na wspieranie rządów, zwłaszcza tych o ograniczonych zasobach, w rozwoju zdolności władz lokalnych i regionalnych. Za niezwykle pożyteczne, lecz niewystarczające uznaje wsparcie i oceny zewnętrzne (wspieranie wzajemnej oceny i wizyt ekspertów) przeprowadzane przez platformę S3, gdyż wszystkie władze lokalne i regionalne muszą być w stanie rozwijać własne zdolności wewnętrzne – lokalne i regionalne, w tym mechanizmy wdrażania, monitorowania i działań następczych RIS3.

24. Podkreśla, że również podczas opracowywania i realizacji RIS3 trzeba zachować właściwe proporcje między nakładami i korzyściami. Ogólnie rzecz ujmując, trzeba wykorzystać wszystkie możliwe sposoby zapobiegania powstawaniu nowych obciążeń biurokratycznych w związku z RIS3.

25. Zwraca uwagę na to, że w całym odnośnym okresie programowania funduszy strukturalnych RIS3 muszą być ukształtowane w sposób wystarczająco elastyczny. Strategie te nie powinny stać na przeszkodzie nowym dostosowaniom, inteligentnej dywersyfikacji czy choćby także innowacjom przełomowym w regionach. W szczególności RIS3 nie mogą ograniczać prywatnej działalności gospodarczej, np. działalności przedsiębiorstw typu start-up, w poszczególnych regionach.

Synergie między europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi a innymi programami

26. Wskazuje, że uzasadnienie dla RIS3 wykracza poza skuteczne wykorzystanie funduszy strukturalnych; celem jest tworzenie synergii między regionalną polityką innowacji i rozwoju a instrumentami finansowymi w celu uniknięcia nakładania się na siebie działań.

27. Przypomina, że jednym z priorytetów na lata 2014–2020 jest wspieranie synergii między europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi a programem „Horyzont 2020”. Niemniej złożoność przepisów utrudnia ten proces. Dążenie do synergii musi również dotyczyć innych obszarów polityki UE i narzędzi ich wdrażania.

28. Podkreśla znaczenie takiego podejścia, które musi również mieć na celu zwiększenie wsparcia dla MŚP, dla ich indywidualnych projektów i ich wspólnych działań, a także dla przedsiębiorstw typu start-up.

⁽²⁾ Np. *Guidance document on monitoring and evaluation – European Regional Development Fund and Cohesion Fund* [Wytyczne dotyczące monitorowania i oceny – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i Fundusz Spójności], Komisja Europejska, 2014 r.

29. Podkreśla, że niezbędne jest uproszczenie ram regulacyjnych i stworzenie sprawnie funkcjonujących łączników, które przyczynią się do poprawy interakcji między różnymi koncepcjami wsparcia. Jednocześnie koncepcje te powinny obejmować zrozumiałe i jasny opis tego, w jaki sposób synergia mają zostać osiągnięte i wspierane.

30. Za ważne uznaje wspieranie programów budowania zdolności, zwłaszcza w regionach, które mają niewielkie doświadczenie w tym zakresie, poprzez zwrócenie uwagi na udane przykłady z perspektywy sektorowej, które mogłyby stać się punktem odniesienia dla innych regionów.

31. Zwraca uwagę, że istotnym czynnikiem pomyślnego tworzenia synergii jest promowanie komunikacji i współpracy zainteresowanych stron, które są zaznajomione z różnymi instrumentami wsparcia (funduszami strukturalnymi i programem „Horyzont 2020”), lecz które mają jak dotąd niewielką wiedzę fachową na temat dziedzin działania swoich odpowiedników. Dotyczy to zarówno regionalnego, jak i europejskiego szczebla. Zwraca się do Komisji i regionów o wspieranie i propagowanie wymiany między tymi grupami.

32. Przypomina, że potencjalny sukces w dużej mierze będzie zależeć od sprawnych powiązań między różnymi poziomami sprawowania rządów – unijnym, krajowym, regionalnym i w stosownych przypadkach lokalnym – oraz od koordynacji między np. organami zarządzającymi i krajowymi punktami kontaktowymi.

33. Ubolewa, że niepełna harmonizacja między ramami regulacyjnymi pomocy bezpośrednio zarządzanej przez Komisję („Horyzont 2020”) a zarządzaną pośrednio pomocą (europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne) podlegająca ograniczeniom w zakresie pomocy państwa nadal stanowi istotną przeszkodę w wykorzystaniu synergii między nimi. Wzywa do wdrożenia zaleceń z niedawnego badania zleconego na ten temat przez Parlament Europejski ⁽³⁾.

Usprawnienie inicjatyw Komisji Europejskiej

34. Ponownie odnotowuje szeroko zakrojone działania przeprowadzone przez platformę S3, wskazuje jednak na szereg inicjatyw Komisji Europejskiej prowadzących do nieporozumień, niewiedzy i braku koordynacji między regionami.

35. Zdaniem Komitetu trzeba zbadać synergia między różnymi instrumentami, inicjatywami, narzędziami i organami wsparcia, m.in. platformą inteligentnej specjalizacji, Europejskim Centrum Monitorowania Klastrow, europejskimi partnerstwami innowacyjnymi, Europejskim Forum Strategii, inicjatywami dotyczącymi kluczowych technologii prorozwojowych oraz infrastrukturą w zakresie badań itp.

36. Apeluje do Komisji o zapewnienie większej spójności w rozumieniu inicjatyw i ich wdrażaniu, zwłaszcza w odniesieniu do mniejszych regionów lub regionów o mniejszej zdolności administracyjnej.

37. Oczekuje jaśniejszego sformułowania pozwalającego właściwie określić dziedziny, w których Komisja pragnie podjąć znaczące działania, aby rozwijać całościowe podejście do łańcucha wartości na poziomie europejskim w danym sektorze w oparciu o udane przykłady w kluczowych dziedzinach mających znaczenie dla jak największej liczby państw członkowskich czy regionów, w których powinna się skoncentrować na podejściu polegającym na tworzeniu sieci, wspieraniu i organizowaniu, w oparciu o S3.

38. Zaleca, by UE wyjaśniła wpływ strategii inteligentnej specjalizacji na inne mechanizmy sterowania UE i na zainteresowane strony, a także by poprawiono komunikację z jej strony i przygotowano atlas inicjatyw, narzędzi i projektów w UE na tematy związane z RIS3, biorąc za przykład portal e-sprawiedliwość Komisji Europejskiej, którego celem jest ułatwienie życia obywatelom poprzez zapewnienie im informacji w wielu językach.

39. Zaleca promowanie wspólnoty wiedzy kształtującej i szkolącej ekspertów w dziedzinie RIS3, która uwzględniałaby również prace OECD, platformy S3 oraz szeroko pojętego sektora akademickiego.

⁽³⁾ *Maximisation of synergies between European Structural and Investment Funds and other EU instruments to attain Europe 2020 Goals* [Maksymalizacja synergii między europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi a pozostałymi instrumentami UE z myślą o osiągnięciu celów programu „Europa 2020”], Parlament Europejski, Dyrekcja Generalna ds. Polityki Wewnętrznej Unii Europejskiej, czerwiec 2016 r., IP/B/REGI/IC/2015-131.

Promowanie współpracy międzyregionalnej i tworzenie łańcuchów wartości

40. Podkreśla, że tworzenie masy krytycznej na poziomie terytorialnym jest niezbędne dla konkurencyjności UE i jej przemysłu w wymiarze międzynarodowym. Sądzi, że władze lokalne i regionalne to odpowiednie miejsce do wprowadzenia innowacyjnych ekosystemów, a tym samym stworzenia niezbędnych powiązań między politykami UE, przemysłem, ośrodkami badawczymi, ośrodkami szkolnictwa wyższego i obywatelami.

41. Zaznacza, że niezbędne jest rozwinięcie w oparciu o priorytety określone w RIS3 współpracy międzyregionalnej umożliwiającej stworzenie łańcuchów wartości w całej UE.

42. Jest przekonany, że współpraca międzyregionalna stworzy synergie między działalnością gospodarczą a środkami określonymi już w regionach, dzięki czemu lepiej wykorzysta się potencjał oraz uniknie niepotrzebnego powielania inwestycji, przy wykorzystaniu funduszy strukturalnych.

43. Za kluczowe uznaje dysponowanie wystarczającymi informacjami i zdolnością koordynacji, czego idealnym wynikiem byłby doskonały system spójnej komplementarności, niwelujący niedociągnięcia wynikające z powielania i zwyczajnej imitacji.

44. Z zadowoleniem przyjmuje różne inicjatywy Komisji Europejskiej w tej dziedzinie, np. platformy tematyczne, ale uważa, że u podstaw tych inicjatyw powinny leżeć instrumenty finansowe i dobrze zdefiniowane cele, co pozwoli uniknąć ryzyka niepewności między uczestnikami oraz nakładania się na inne inicjatywy czy programy, takie jak inicjatywa w zakresie wspólnoty wiedzy i innowacji (WWiI), ERA-NET, programy klastrów COSME, projekty w ramach Interreg Europa itp.

45. Krytycznie podchodzi do faktu, że duże instrumenty finansowe pomijają projekty na mniejszą skalę i pozostają, pomimo znacznych sum przygotowanych zwłaszcza z tytułu EFIS, niewystarczające, aby umożliwić MŚP złagodzenie niedoskonałości rynku i ułatwienie dostępu do kredytów i do finansowania ryzyka. Często to stopień złożoności, czasochłonne procedury związane z przygotowaniem, realizacją i zamykaniem wielkiego projektu oraz niski poziom gotowości technologicznej (bez jakiegokolwiek dostrzegalnego zysku z inwestycji) powstrzymują mniejsze podmioty przed zaangażowaniem.

46. Podkreśla znaczenie rozwoju platform tematycznych Komisji Europejskiej, a zwłaszcza nadarzącą się dzięki temu sposobność natężenia współpracy między podmiotami regionalnymi. Zauważa przy tym, że te platformy współpracy międzyregionalnej okazały się bardzo ważne przy wdrażaniu, gdyż dzięki nim możliwa była maksymalizacja wzrostu gospodarczego i potencjału rynkowego, zwłaszcza jeśli chodzi o innowacje opracowywane przez przemysł. Dlatego sądzi, że szereg regionów, na zasadzie dobrowolności, będzie w stanie przygotować organizację niektórych specjalizacji na poziomie międzyregionalnym:

- w ramach tego samego kraju,
- w kontekście transgranicznym,
- w regionach najbardziej oddalonych,
- w kontekście morskim bądź górskim,
- w ramach sieci europejskiej bez ciągłości terytorialnej (np. branża twórcza i kulturalna, usługi związane z wyzwaniem demograficznymi czy inicjatywa Vanguard).

47. Uważa, że strategie RIS3 powinny zachęcić regiony do współpracy w celu rozwinięcia międzynarodowej współpracy sektorowej między klastrami lub współpracy we wspólnych segmentach rynku, na rzecz wzmocnienia wspomnianych już międzynarodowych łańcuchów wartości. Polityka UE musi odzwierciedlać rolę pomostu, jaką klastry mogą odgrywać między zainteresowanymi podmiotami wewnątrz regionów i poza nimi oraz jako kanały wsparcia przedsiębiorczości z myślą o MŚP.

48. Ubolewa nad tym, że władze krajowe i regionalne nie korzystają w zadowalającym stopniu z obowiązujących ram prawnych międzyregionalnego i transnarodowego wykorzystania europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych. Dotyczy to także realizacji działań poza obszarem objętym programem, z której to możliwości w praktyce de facto się nie korzysta.

49. Zwraca uwagę, że według licznych badań istnieją znaczne bariery utrudniające wykorzystywanie europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych z myślą o współpracy międzyregionalnej i transnarodowej, takie jak brak zasobów lub zdolności administracyjnej, brak przykładów dobrych praktyk, niepewności w tym zakresie, brak ram odniesienia i metodologii, brak jasności celów, nierównomierny poziom kompetencji politycznych, bariery regulacyjne oraz brak ram finansowych sprzyjających takim działaniom.

50. W związku z tym uważa, że obecne ramy regulacyjne raczej hamują współpracę międzyregionalną, niż ją wspierają. Wzywa Komisję Europejską do wspierania prac sieci instytucji zarządzających EFRR i EFS poprzez praktyczną pomoc, np. przy wymianie informacji i likwidowaniu niepewności co do dopuszczalności planowanych działań w konkretnych przypadkach, oraz do zaniechania wszelkiej zawężającej interpretacji obowiązujących ram prawnych. Dostrzega niemniej, że niektóre istotne przeszkody nie wynikają z istniejących niewystarczających uregulowań, lecz z niedoborów zdolności administracyjnych i braku symetrii, jeśli chodzi o posiadane uprawnienia polityczne czy administracyjne bądź zasoby naukowe.

Nowe ramy regulacyjne i finansowe

51. Jest zdania, że należy rzeczywiście wziąć pod uwagę S3 regionów w ogólnej polityce wspólnotowej, w tym przy wdrażaniu całej polityki spójności, a nie tylko samego funduszu EFRR.

52. Uważa, że trudno może być promować nowe polityki, korzystając z tych samych ram prawnych i finansowych. Uważa zatem, że należałoby zapewnić elastyczność programów, tak aby mogły one odpowiednio sprostać wprowadzaniu nowych polityk.

53. Sądzi, że w celu rozwinięcia współpracy w ramach RIS3 regiony muszą dysponować prostym narzędziem umożliwiającym rzeczywiste uwzględnienie kosztów tworzenia sieci, a nie tylko kosztów wspólnie prowadzonych projektów operacyjnych.

54. Odrzuca wszelkie próby renacjonalizacji polityki spójności po 2020 r., ponieważ polityka ta nadal stanowi fundament promowania strategii inteligentnej specjalizacji we wszystkich regionach UE, a ponadto zagroziłoby to pozytywnym zmianom zachodzącym już w wielu miejscach na szczeblu lokalnym i regionalnym w bieżącym okresie finansowania.

55. W związku z tym zaleca:

- reformę obecnych ram regulacyjnych, przed zakończeniem okresu 2014–2020, aby dać impuls zarówno do synergii między europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi a innymi programami, jak i do współpracy międzyregionalnej; taka reforma powinna wymagać uproszczenia i uelastycznienia zarządzania europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi za pomocą zastosowania uproszczonych metod uzasadnienia, opartych na przykład na realizacji celów, użyciu kosztów jednostkowych i innych środków bardziej dostosowanych do skutecznego wykorzystania funduszy z myślą o inteligentnej specjalizacji,
- wzmocnienie w ramach S3 celów trwałego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz tworzenia miejsc pracy,
- wprowadzenie wspólnych, elastycznych ram orientacyjnych w postaci zalecenia, w kontekście strategii RIS3, które to ramy stanowiłyby odpowiedź na próżnię i obecny brak koordynacji w kontekście projektowania, opracowywania, wdrażania, monitorowania i podejmowania działań następczych w odniesieniu do strategii RIS3; w oparciu o zasadę pomocniczości, musi to być elastyczny, żywy, nieustannie ewoluujący dokument, w którym uwzględniano by pojawianie się nowych, nieistniejących w danym momencie niszy specjalizacji,
- pilne zapewnienie odpowiednich doraźnych instrumentów finansowych na rzecz wspierania współpracy międzyregionalnej; mogą one obejmować różne źródła finansowania (w tym łączenie dotacji i pożyczek, finansowanie ze środków publicznych i prywatnych na różnych szczeblach) oraz innowacyjne wykorzystanie funduszy w celu wspierania projektów pilotażowych ukierunkowanych na sieci współpracy międzyregionalnej, w ramach których kontakty z przedstawicielami przemysłu byłyby wymierne i których wyniki miałyby wpływ na rynek,
- przyszłe uwzględnienie w programie „Horyzont 2020” podejścia terytorialnego umożliwiającego dopasowanie europejskiej polityki w zakresie badań i innowacji do RIS3; należy jednocześnie zaznaczyć, że program „Horyzont 2020” powinien nadal opierać się na zasadzie doskonałości,
- takie podejście terytorialne powinno uwzględniać trudności, z jakimi borykają się niektóre regiony, takie jak regiony najbardziej oddalone, aby stać się partnerami projektów; trudności te wynikają z ich oddalenia od ośrodków gospodarczych i technologicznych;

- wyciągnięcie wniosków z działań pilotażowych przeprowadzonych przez DG REGIO w regionach słabiej rozwiniętych w celu odpowiedniego wsparcia tych regionów w zmniejszaniu przepaści innowacyjnej w UE,
- przeprowadzenie gruntownej oceny *ex ante* oddziaływania terytorialnego w kontekście integracji strategii inteligentnej specjalizacji w wielu obszarach polityki UE, takich jak badania (9 PR), polityka przemysłowa i przyszła polityka spójności,
- pilny przydział środków dla Interreg Europa, który w nadchodzących latach będzie konkretnym i znanym już narzędziem w regionach, najlepiej dostosowanym do wspierania tworzenia sieci w ramach RIS3,
- dawanie pierwszeństwa – w ramach wdrażania planu Junckera – wprowadzaniu platform regionalnych wspierających projekty i ich finansowanie w celu umożliwienia konkretnego wsparcia dla RIS3 ze strony Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych (EFIS); aby zagwarantować, że podmioty biorące udział w ocenianiu projektów w sposób odpowiedzialny wybiorą zwycięskie projekty, podmioty te muszą zostać wyczerpująco poinformowane o niezbędnym wsparciu i o sytuacji władz lokalnych i regionalnych; absolutnym priorytetem w ramach EFIS jest wzmocnienie pomocy technicznej na poziomie regionalnym,
- udział Europejskiego Komitetu Regionów w pracach grupy wysokiego szczebla ds. maksymalizacji wpływu unijnych programów w zakresie badań i innowacji.

56. Zaleca Komisji Europejskiej utworzenie – przy aktywnym zaangażowaniu Europejskiego Komitetu Regionów – grupy roboczej zajmującej się wszystkimi tymi aspektami, aby dopilnować, że wspomniane warunki wstępne RIS3 będą bardziej konkretne oraz powiązane z celami i instrumentami.

Bruksela, dnia 22 marca 2017 r.

Markku MARKKULA

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów
